

การศึกษาเพลงกล่อมเด็กภาคใต้สำเนียงเง๊ะเห (ตากใบ-ตุมปัต)*

สุภาพร นิมหนู**

พูนพิศ อมาตยกุล***

ณัฐชา นัจจนาวากุล****

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้ศึกษาเกี่ยวกับบทเพลงกล่อมเด็กภาคใต้สำเนียงเง๊ะเห (ตากใบ-ตุมปัต) มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาบริบททางวัฒนธรรม ลักษณะดนตรี รูปแบบและคำร้องของเพลงกล่อมเด็กภาคใต้สำเนียงเง๊ะเห (ตากใบ-ตุมปัต) ขอบเขตพื้นที่การศึกษา คือ อำเภอตากใบ จังหวัดนราธิวาส และเขตตุมปัต รัฐกลันตัน ประเทศมาเลเซีย ประชากรเป็นบุคคลที่อาศัยอยู่ในพื้นที่ข้างต้นและสามารถร้องเพลงกล่อมเด็กภาคใต้สำเนียงเง๊ะเห (ตากใบ-ตุมปัต) วิธีการวิเคราะห์ข้อมูลบทเพลงกล่อมเด็ก

* บทความนี้เป็นส่วนหนึ่งของวิทยานิพนธ์ระดับมหาบัณฑิตเรื่อง “การศึกษาเพลงกล่อมเด็กภาคใต้สำเนียงเง๊ะเห (ตากใบ-ตุมปัต)” สาขาวิชาดนตรีวิทยา วิทยาลัยดุริยางคศิลป์ มหาวิทยาลัยมหิดล

** นักศึกษาระดับมหาบัณฑิต สาขาวิชาดนตรีวิทยา วิทยาลัยดุริยางคศิลป์ มหาวิทยาลัยมหิดล ติดต่อได้ที่: Ch.pangky@gmail.com

*** ศาสตราจารย์เกียรติคุณประจำสาขาวิชาดนตรีวิทยา วิทยาลัยดุริยางคศิลป์ มหาวิทยาลัยมหิดล ติดต่อได้ที่: morppit@gmail.com

**** อาจารย์ประจำสาขาวิชาดนตรีไทยและดนตรีตะวันตก วิทยาลัยดุริยางคศิลป์ มหาวิทยาลัยมหิดล ติดต่อได้ที่: msnachaya@gmail.com

ภาคใต้สำเนียงเง๊ะเห (ตากใบ-ตุมปัต) คือ นำมาบันทึกเป็นโน้ตสากล วิเคราะห์โครงสร้างและฉันทลักษณ์ทางด้านดนตรีตามหลักทฤษฎีด้านดนตรีวิทยาและอธิบายแบบพรรณนาความ

ผลการศึกษาพบว่า ฉันทลักษณ์ของเพลงกล่อมเด็กสำเนียงเง๊ะเห (ตากใบ-ตุมปัต) มากกว่าครึ่งมีลักษณะคล้ายกับรายยาวใช้คำเรียงวรรคละ 4-5 พยางค์ นอกจากนั้นมีฉันทลักษณ์คล้ายเพลงชาน้องและคล้ายกาพย์ยานี บทเพลงกล่อมเด็กสำเนียงเง๊ะเห (ตากใบ-ตุมปัต) เป็นเพลงท่อนเดียว ลักษณะการร้องเป็นแบบ 1 คำร้อง ต่อ 1 เสียงโน้ต ทำนองเพลงประกอบด้วย 3-4 เสียงโน้ต มีอัตราความเร็วจังหวะปานกลาง กลุ่มเสียงที่พบ (1) กลุ่มโน้ต 3 เสียง คือ Bb Gb Ab และ C Eb F (2) กลุ่มโน้ต 4 เสียงคือ D F G A เนื้อหาสามารถแบ่งได้เป็น 6 หมวด คือ (1) สะท้อนภาพวิถีชีวิตและค่านิยมในสังคม (2) การเกี้ยวพาราสี (3) ปรีศนาทนายคำเพื่อความสนุกสนาน (4) การตัดพ้อต่อว่า (5) ความชื่นชมในธรรมชาติ และ (6) ความเชื่อประเพณีและศิลปวัฒนธรรม

คำสำคัญ: เง๊ะเห; ตากใบ; ตุมปัต; เพลงกล่อมเด็ก

Studies of the Southern Lullaby, Je-Hay Dialect (Tak-Bai–Tumpat) *

Supaporn Chimnoo **

Poonpit Amatyakul ***

Nachaya Natchanawakul ****

Abstract

This thesis is the study of the southern lullaby, Je-Hay Dialect (Tak-Bai-Tumpat). The purpose of the study is to study the cultural and musical characteristics, forms, and lyrics of the Je-Hay lullaby. The scope of the research is in Tak-Bai areas, Narathiwat, Thailand, and in the Tumpat district of Kelantan, Malaysia. The population of the study are people who live in those

* This paper is a part of the author's dissertation entitled "Studies of the Southern Lullaby, Je-Hay Dialect (Tak-Bai-Tumpat)" Master of Art Program in Music, Musicology Department, College of Music, Mahidol University.

** Master's Student, Musicology Department, College of Music, Mahidol University. e-mail: Ch.pangky@gmail.com

*** Professor Emeritus of Musicology Department, College of Music, Mahidol University. e-mail: morppit@gmail.com

**** Lecturer in Thai and Oriental Music Department, College of Music, Mahidol University. e-mail: msnachaya@gmail.com

two areas and are able to sing the southern lullaby, Je-Hay Dialect (Tak-Bai-Tumpat). The data analyses of the southern lullaby, Je-Hay Dialect (Tak-Bai-Tumpat), are its transcription into western systematic notation and the analyzing of its structures and forms according to musicological theory.

The results of the study show that the southern lullaby, Je-Hay Dialect (Tak-Bai-Tumpat), has the form which is similar to Rai Yao, containing 4-5 words per one phrase. The other form is similar to Thai strophic Kap Yani and Cha-nong lullaby. The southern lullaby, Je-Hay Dialect (Tak-Bai-Tumpat), has only one verse. The vocal has one word per one note. The melody comprises of 3-4 notes varying among singers' voices. The tempo is moderate. The table of intervals contains the following characteristics: (1) 3-piece group notes: Bb Gb Ab, C Eb F and (2) 4-piece group notes: D F G A. The southern lullaby, Je-Hay Dialect (Tak-Bai-Tumpat), can be divided into six categories as follows: (1) Social Value, (2) Flirting, (3) Word Puzzle for Fun, (4) Complaining, (5) Appreciation for Nature, and (6) Beliefs, Traditions and Arts.

Keywords: Je-Hay; Tak-Bai; Tumpat; lullaby

1. บทนำ

เพลงกล่อมเด็กเป็นวรรณกรรมปากเปล่าที่สืบทอดต่อกันมา มีความแตกต่างไปตามแต่ละท้องถิ่น ด้วยลักษณะสำเนียง ภาษา และสภาพแวดล้อมที่ต่างกันไปในแต่ละภูมิภาค จึงส่งผลให้รูปแบบ ลีลาการขับร้องเพลงกล่อมเด็กในแต่ละพื้นที่มีเอกลักษณ์ต่างกันไป แต่สิ่งที่เป็นคุณลักษณะเฉพาะของเพลงกล่อมเด็กที่เห็นได้อย่างชัดเจนคือ มีความเรียบง่าย ท่วงทำนองซ้ำไปมา เนื้อหาของบทเพลงสะท้อนวิถีการดำรงชีวิตในท้องถิ่น และเป็นวรรณกรรมมุขปาฐะหรือถ่ายทอดแบบปากต่อปาก

เพลงกล่อมเด็กเป็นงานสร้างสรรค์ทางปัญญา สะท้อนให้เห็นถึงคุณค่าของวรรณกรรมพื้นบ้านในรูปแบบบทกลอนซึ่งมีความเชื่อมโยงไปสู่ศาสตร์แขนงต่างๆ แม้ว่าจุดประสงค์ของการกล่อมเด็กจะเป็นไปเพื่อให้เด็กได้นอนหลับอย่างสนิท แต่ในขณะเดียวกันเนื้อหาของเพลงกล่อมเด็กยังเปรียบเสมือนตำราในการสอนสั่งเด็กภายในครอบครัว ใช้พัฒนาอารมณ์และจิตใจ ชี้นำสภาพอารมณ์ของเด็กทารกซึ่งยังไม่สามารถแยกแยะเองได้ เพลงกล่อมเด็กยังมีประโยชน์ช่วยฝึกการฟังให้แก่เด็ก ให้ชินกับเสียงพูด เพราะเมื่อได้ยินบ่อยครั้งเท่าไร ก็จะช่วยพัฒนาเรื่องการได้ยินเสียงและการฝึกพูดได้เร็วมากขึ้น (พูนพิศ อมาตยกุล, 2529, น. 3) กล่าวได้ว่าบทบาทของเพลงกล่อมเด็กจะช่วยหล่อหลอมเด็กก่อนที่จะเติบโตสู่สังคม เป็นส่วนหนึ่งในวัฒนธรรมการดำเนินชีวิต และเป็นสื่อกลางในการสร้างความผูกพันของคนในครอบครัวจากรุ่นสู่รุ่น

บทเพลงกล่อมเด็กเป็นวัฒนธรรมที่มีอยู่ทั่วทั้งประเทศไทย ซึ่งในแต่ละภูมิภาคจะมีการเรียกชื่อที่แตกต่างกันออกไป เนื้อหาของเพลงกล่อมเด็กยังสะท้อนถึงความเชื่อ วัฒนธรรม ชีวิตความเป็นอยู่ ประเพณีปฏิบัติ รวมไปถึงสำเนียงที่ใช้ในการขับกล่อมถือเป็นเอกลักษณ์เฉพาะพื้นที่ เช่น ภาคเหนือเรียกว่า เพลงอ้ออ้อ หรืออ้อ ภาคอีสานเรียกว่าเพลงกอมลูก (เยาวเรศ สิริเกียรติ, 2521, น. 26) หรือเพลงนอนสาหล่า (เรียกตามคำขึ้นต้น) ภาคกลางเรียกว่าเพลงกล่อมลูกนอน หรือเพลงกล่อม

น้องนอน ภาคใต้เรียกว่า เพลงชาน้อง เพลงร้องเรือ เพลงกล่อมเด็ก เพลงชาเด็ก (วันเนาว์ ยูเต็น, 2525, น. 16)

สามจังหวัดชายแดนภาคใต้ เป็นอีกพื้นที่หนึ่งที่มีความหลากหลายทางด้านภาษาและวัฒนธรรม เนื่องจากกลุ่มคนในสังคมมีการนับถือศาสนาที่ต่างกัน ประกอบด้วยศาสนาพุทธ ศาสนาอิสลาม เป็นต้น (วิมลพรรณ ปิตรวัชชัย, 2550, น. 6) ด้วยปัจจัยความหลากหลายของผู้คนในพื้นที่ส่งผลให้ภาษามีการผสมผสานเพื่อใช้สื่อสารเฉพาะกลุ่มของตนแพร่กระจายไปทั่วพื้นที่ชายแดนภาคใต้โดยเฉพาะอย่างยิ่งในจังหวัดนราธิวาส ซึ่งเป็นจุดเชื่อมต่อระหว่างประเทศไทยกับประเทศมาเลเซีย พบว่ามีชนกลุ่มหนึ่ง ซึ่งเรียกตัวเองว่า “คนเจ๊ะเห” หรือ “คนตุมปัต” มีจุดเด่นทางด้านภาษาด้วยการมีสำเนียงภาษาพูดเป็นเอกลักษณ์ของตนเอง ซึ่งเรียกว่า “ภาษาเจ๊ะเห หรือ “ภาษาตากใบ” หรือ “ภาษากลันตัน” เป็นที่ยอมรับว่าเป็นภาษาที่เก่าแก่สืบเนื่องตั้งแต่สมัยสุโขทัย และเมื่อ พ.ศ.2556 กรมส่งเสริมวัฒนธรรม กระทรวงวัฒนธรรม ประกาศขึ้นทะเบียนให้ภาษาเจ๊ะเห หรือ ภาษาตากใบ เป็นมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม ประจำปี พ.ศ.2556 (กรมส่งเสริมวัฒนธรรม กระทรวงวัฒนธรรม, 2556)

คนเจ๊ะเห หรือคนตุมปัต ในอดีตเป็นกลุ่มชนที่อาศัยอยู่แถบปลายแหลมมลายู ไม่มีการแบ่งเขตพื้นที่ปกครองอย่างชัดเจน แต่ด้วยสนธิสัญญาบางกอก (Bangkok Treaty of 1909) ระหว่างไทยกับอังกฤษ พ.ศ.2452 โดยสยามยกสิทธิการปกครอง คือ ไทรบุรี กลันตัน ตรังกานุ และปะลิส ให้กับประเทศอังกฤษ เกิดการแบ่งพื้นที่การปกครองโดยใช้แม่น้ำโกลกเป็นเขตแดน ชนกลุ่มนี้จึงถูกแบ่งออกเป็น 2 ฝั่ง คือ ฝั่งประเทศไทยและฝั่งประเทศมาเลเซีย (ธารงศักดิ์ อายุวัฒน์, 2517, น. 18) อย่างไรก็ตามแม้จะมีการแบ่งพื้นที่การปกครอง ชนกลุ่มนี้มีการติดต่อไปมาหาสู่กันอย่างสม่ำเสมอ ด้วยว่าเป็นเครือญาติพี่น้องกัน มีความผูกพัน รักใคร่กลมเกลียว มีความสัมพันธ์ที่ดีต่อกันเสมอมา

การกล่อมเด็กเป็นวัฒนธรรมที่โดดเด่นอย่างหนึ่งของคนเจ๊ะเห มีการจัดประกวดร้องเพลงกล่อมเด็กขึ้นมาหลายครั้งในอดีต แต่ปัจจุบันบทเพลงสมัยใหม่และเทคโนโลยีได้เข้ามามีบทบาทแทนที่วิถีชีวิตดั้งเดิม ทำให้เพลงกล่อมเด็กสำเนียงเจ๊ะเห

(ตากใบ-ตุมปัต) เริ่มหายไปจากสังคม รวมทั้งผู้ที่ร้องเพลงกล่อมเด็กเหล่านี้ลดน้อยลง ด้วยเช่นกัน จากความสำคัญดังกล่าว ผู้วิจัยจึงประสงค์เก็บรวบรวมข้อมูลเพลงกล่อมเด็กภาคใต้สำเนียงเจ๊ะเห (ตากใบ-ตุมปัต) โดยมุ่งวิเคราะห์คติสัญลักษณ์และพรรณนาวิเคราะห์ตามกระบวนการการศึกษาทางด้านดนตรีวิทยา เพื่อให้เป็นมรดกทางภูมิปัญญา สร้างความรู้ ความเข้าใจ และเป็นแนวทางในการอนุรักษ์เพลงกล่อมเด็กสำเนียงเจ๊ะเห (ตากใบ-ตุมปัต) ให้ดำรงอยู่ต่อไป

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. ศึกษาบริบททางวัฒนธรรมของเพลงกล่อมเด็กสำเนียงเจ๊ะเห
2. ศึกษาและวิเคราะห์ทำนอง โครงสร้างและลักษณะทางดนตรีของเพลงกล่อมเด็กสำเนียงเจ๊ะเห
3. ศึกษารูปแบบและความหมายของคำร้องในเพลงกล่อมเด็กสำเนียงเจ๊ะเห

3. ขอบเขตของการวิจัย

ดำเนินการศึกษาบทเพลงกล่อมเด็กในพื้นที่ 2 แหล่ง ได้แก่ อำเภอดากใบ จังหวัดนราธิวาส และเขตตุมปัต รัฐกลันตัน ประเทศมาเลเซีย

ระยะเวลาในการทำวิจัย คือ เดือนธันวาคม พ.ศ.2559 ถึง เดือนสิงหาคม พ.ศ.2560

ประชากรที่ใช้ในการวิจัย ในอำเภอดากใบ จังหวัดนราธิวาส ได้แก่

- ตำบลพร่อน ได้แก่ (1) นางแดง จันทร์แก้ว (2) นางนุ้ย ตำกระเด็น (3) นางขิบบัวเพชร (4) นางแบน ทองเครือ (5) นางทศารัตน์ กลิ่นบัว (6) นายยาน ขุนพรหม
- ตำบลไพลวัน ได้แก่ (1) นางชื่น กันจ้อง (2) นางเกื้อ แก้วขอมดี (3) นางคำแก้ว พวงแก้ว

- ตำบลเจ๊ะเห ได้แก่ นางแดง จันทรสีบ
- ตำบลโฆมิต ได้แก่ นางแอ็ด ลูกจันทร
- ตำบลบางขุนทอง ได้แก่ นางแหม่ม ตำกระเด็น
- ตำบลเกาะสะท้อน ได้แก่ นางฉิม ชาญแท้ และ นางละไม ทองอินทร์

ประชากรที่ใช้ในการวิจัย ในเขตตำบล รัฐกลันตัน ประเทศมาเลเซีย ได้แก่ (1) นางแต บุญมี (บ้านนกอุ๊ก) (2) นางแดง เขตบุญ (บ้านวัดพิกุลใหญ่) (3) นางหลาน สว่างวงศ์ (บ้านนกอุ๊ก)

4. วิธีการดำเนินการวิจัย

งานวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพทางด้านดนตรีวิทยา โดยมีประชากรคือชาวเจ๊ะเหที่อาศัยในอำเภอตากใบ ประกอบด้วย 7 ตำบล ได้แก่ (1) ตำบลพร่อน (2) ตำบลไพรวัน (3) ตำบลบางขุนทอง (4) ตำบลเกาะสะท้อน (5) ตำบลเจ๊ะเห (6) ตำบลโฆมิต (7) ตำบลนาค และ ชาวเจ๊ะเหที่อาศัยในเขตตำบล รัฐกลันตัน ประเทศมาเลเซีย ประกอบด้วย (1) บ้านวัดพิกุลใหญ่ (2) บ้านนกอุ๊ก

การเก็บข้อมูลภาคสนามมีนายพลีชีพ หล้าหัส ผู้นำทางเขตตำบล รัฐกลันตัน ประเทศมาเลเซีย และนายสมมาตร เทพพรหม ผู้นำทางอำเภอตากใบ นอกจากนี้ผู้วิจัยได้ลงพื้นที่สำรวจข้อมูล โดยการสอบถามจากกำนันผู้ใหญ่บ้าน ครูอาจารย์โรงเรียนตากใบ และไปร่วมงานทอดกฐิน งานบุญเดือน 10 เพื่อสืบหาพ่อเพลงแม่เพลง

เมื่อผู้วิจัยได้ข้อมูลบทเพลงกล่อมเด็กสำเนียงเจ๊ะเห (ตากใบ-ตำบล) แล้วได้ตรวจสอบกับพ่อเพลงแม่เพลงทันทีเพื่อให้ได้ข้อมูลที่ถูกต้อง หลังจากนั้นนำบทเพลงมาบันทึกเป็นโน้ตสากลและดำเนินการวิเคราะห์บทเพลงกล่อมเด็ก และใช้การบรรยายเชิงพรรณนา

5. ผลการวิจัย

จากการเก็บข้อมูลภาคสนาม ผู้วิจัยได้เพลงกล่อมเด็กสำเนียงเจ๊ะเหทั้งหมด 39 เพลง ผู้วิจัยเลือกวิเคราะห์โครงสร้างของทำนอง ลักษณะดนตรี และรูปแบบคำร้อง พิจารณาจากบทเพลงที่มีความสมบูรณ์ในเชิงคีตศิลป์และเป็นบทเพลงกล่อมเด็กที่แม่เพลงในพื้นที่ยังคงใช้ร้องกล่อมเด็กอยู่ จำนวน 4 เพลง โดยแบ่งเป็นบทเพลงกล่อมเด็กจากตำบลไพรวัน ตำบลพร่อน ตำบลเจ๊ะเห ในอำเภอดากใบ จังหวัดนราธิวาส จำนวน 3 เพลง และเพลงกล่อมเด็กจากเขตตุมปัต รัฐกลันตัน ประเทศมาเลเซีย จำนวน 1 เพลง สามารถแสดงคีตลักษณะวิเคราะห์บทเพลงกล่อมเด็กทั้ง 4 เพลง ดังนี้

5.1 เพลงบ่าวน้อยรังเกदनสูง โดยนางคำแก้ว พวงแก้ว

ตำบลไพรวัน อำเภอดากใบ จังหวัดนราธิวาส

นางคำแก้ว พวงแก้ว แม่เพลงอายุ 83 ปี ยังคงสามารถจดจำและถ่ายทอดเพลงกล่อมเด็กเจ๊ะเหได้เป็นอย่างดี ประกอบกับเป็นเพลงที่มีทำนองและคำร้องสมบูรณ์ ปัจจุบันนางคำแก้วยังคงใช้ร้องกล่อมลูกหลานอยู่ เนื้อหาของบทเพลงเกี่ยวกับคู่ครองและการแต่งงาน มีเนื้อร้องและทำนองรวมทั้งสิ้น 12 วลี ดังนี้

โอ้ย โอ้ย โอ้ย เฮ	บ่าวน้อยรังเกदनสูง
ใครจะโยกกับสูง	แล้วสูงจะหาเมียให้
สูงหากไม่ได้	ลูกสาวสูงยังสองสอง
ไหนพี่ไหนน้อง	ให้ขำมั่งคนสูงเอย
สูงนี้ข้าเอย	เอาดวงไปพาท้าพลัด
นีนางนารัด	ตัดดอกบัวงามสามใบ
แต่งตัวจิไปไหน	ไปหายอดไม้อ่อนเอย
ทอหูกอยู่กรังกรัง	บ่าวน้อยมาวิ่งไปทอดคอ
หูกขาดไม่ทันต่อ	ลูกสาวช่างทอหูกเอย
ทอด้วยพินเงินกะจนไล่	แม่พุ่งไปไว้หัวเกะ

แม่ไก่ขาว

นึ่งกุ่มราวทอหูก

ขันหมากมาปลูก

ฝากหูกไว้ใครเล่าเอ๋ย

จากบทเพลงบ่าวน้อยรังเกตุต้นสูงของนางคำแก้ว พวงแก้ว นำมาถอดเสียง
และบันทึกโน้ต ได้ดังนี้

วีสี่ที่ 1

วีสี่ที่ 2 โธ้ย - โธ้ย โธ้ย เซ บ่าว น้อย รัง เก ต้น สูง

วีสี่ที่ 3 ใคร จะ อยู่ กับ ลุง แล้ว ลุง จะ หาเมีย ให้

วีสี่ที่ 4 ลุง หา ก็ ไม่ ได้ ลุง... สาว ลุง ยัง สอง สอง

วีสี่ที่ 5 โหน หี โหน บ้อง ให้ ขำ มึง คน ลุง เอ๋ย

วีสี่ที่ 6 ลุง มี ขำ เอ๋ย เอา ดวง ไป พา ทำ พะสิด มีว นาง น้า รัด ริด

วีสี่ที่ 7 ดอก บัว งาม สาม ใบ แดง ตัว จี ไป โหน ไป หา ยอด ไม่ อ่อน เอ๋ย

วีสี่ที่ 8 ทอ หูก อยู่ กรัง กรัง... บ่าว น้อย มา รัง ไป กอด

วีสี่ที่ 9 คอ หูก ขาด ไม่ หั่น คอ ลุง สาว ข้าง ทอ หูก เอ๋ย ทอ ด้วย

วีสี่ที่ 10 ฟิน เงิน กะ จน โล้ แม่ หุง ไป ไร่ ไร่ ทา เกะ แม่ ไก่ ขาว

วีสี่ที่ 11

วีสี่ที่ 12 นึ่ง กุ่ม ราว ทอ หูก... ขัน หมาก มา ปลูก ฝาก หูก ไว้ ใคร ลุง เอ๋ย

ภาพที่ 1. โน้ตเพลงบ่าวน้อยรังเกตุต้นสูง

(ที่มา: สุภาพร จิมหนู)

สรุปผลการวิเคราะห์บทเพลงบ่าวน้อยรังเกตุต้นสูง โดยนางคำแก้ว พวงแก้ว ได้ดังนี้

1. ฉันทลักษณ์ที่พบในเพลงบ่าวน้อยรังเกตุต้นสูง เป็นฉันทลักษณ์คล้าย กายพย์ยานีเนื่องจากบทเพลงนี้เป็นเพลงพื้นบ้าน ทำให้มีลักษณะสัมผัสที่ไม่ชัดเจน คือ มีจำนวนพยางค์ 4-6 พยางค์ คำสุดท้ายของวรรคหน้าจะสัมผัสกับคำใดในวรรคหลังก็ได้

2. กลุ่มเสียงที่พบในเพลงบ่าวน้อยรังเกตุต้นสูง เป็นกลุ่มเสียง 3 เสียง ประกอบด้วย C Eb F ทำนองซ้ำไปมาตลอดจนจบเพลง จบวลีด้วยโน้ตเสียง F ยกเว้นวลีที่ 5 และวลีที่ 9 จบด้วยโน้ตเสียง Eb

3. การเคลื่อนที่ของทำนอง (Melodic Motion) มีการเคลื่อนที่ของทำนอง ดังนี้ (1) การเคลื่อนที่ของทำนองขึ้น-ลงเป็นขั้นคู่ 2 ระหว่างโน้ตเสียง Eb กับโน้ตเสียง F (2) การเคลื่อนที่ของทำนองขึ้น-ลง เป็นขั้นคู่ 3 ระหว่างโน้ตเสียง C กับโน้ตเสียง Eb และ (3) การเคลื่อนที่ของทำนองขึ้น-ลง เป็นขั้นคู่ 4 ระหว่างโน้ตเสียง C กับโน้ตเสียง F

4. การเชื่อมต่อของทำนอง (Transition) ในเพลงบ่าวน้อยรังเกตุต้นสูง พบ การเชื่อมต่อทำนองในแต่ละวลี ดังนี้ (1) เชื่อมต่อแบบขั้นคู่ 2 คือ โน้ตเสียง F ลงไปยังโน้ตเสียง Eb (2) การซ้ำโน้ตเสียงเดิม คือ โน้ตเสียง F และมักเริ่มต้นวลีด้วยโน้ตเสียง Eb และจบวลีด้วยโน้ตเสียง F

5. เพลงบ่าวน้อยรังเกตุต้นสูงจึงมีอัตราความเร็วระดับปานกลาง เท่ากับ ความเร็ว 60 มีอัตราไม่คงที่ พบการหน่วงจังหวะและลากเสียงให้ยาวขึ้นจนจบเพลง

6. ความสัมพันธ์ระหว่างคำร้องและทำนอง เป็นแบบ Syllabic คือ 1 คำร้อง ต่อ 1 เสียงใน 1 วรรคประกอบด้วย 9-10 พยางค์ โน้ตเสียง F มักจบวลีด้วยคำว่า “เอ๋ย”

7. รูปแบบการขับร้องในเพลงบ่าวน้อยรังเกตุต้นสูงมีการลากเสียง มักพบใน สระเสียงยาว เช่น โอ๋ย ลูง หูก เพื่อให้บทเพลงฟังแล้วนุ่มนวล ไพเราะอ่อนหวาน ขณะที่มีการลากเสียงก็มีการแกว่งเสียงผสม ไม่มีการเอื้อนตลอดจนจบเพลง ช่วงเสียงอยู่ระดับเสียงกลาง (Middle Voice)

เพลงกล่อมเด็กที่ตำบลไพรวัน อำเภอตากใบ จังหวัดนราธิวาสส่วนใหญ่มี ทำนองเดียวกับเพลงบ่าวน้อยรังเกตุต้นสูง แต่จะมีคำร้องที่ต่างกันเป็นเอกลักษณ์ของ

แม่เพลงแต่ละคน ดังนั้นเพลงบ่าวน้อยรังเกตุสูงจึงเป็นเหมือนทำนองต้นแบบหรือทำนองหลักประจำตำบลไพรวัน อำเภอตากใบ จังหวัดนราธิวาส เป็นลักษณะบทเพลงแบบหนึ่งทำนองแต่หลายเนื้อร้อง

5.2 เพลงเล่นควายลากเชือก โดยนางนุ้ย ตำกระเด็น ตำบลพร่อน อำเภอตากใบ จังหวัดนราธิวาส

จากการเก็บข้อมูลภาคสนาม บทเพลงกล่อมเด็กพื้นที่ตำบลพร่อน อำเภอตากใบ จังหวัดนราธิวาส ผู้วิจัยได้เก็บข้อมูลในพื้นที่บ้านโคกมะม่วง บ้านปลักช้าง บ้านโคกไผ่และบ้านวัดพระพุทธร ผู้วิจัยเลือกวิเคราะห์บทเพลงเล่นควายลากเชือกของนางนุ้ย ตำกระเด็น แม่เพลงอายุ 87 ปี บุคคลซึ่งเป็นที่ยอมรับของชุมชน ในอดีตแม่เคยเป็นโนรา มีชีวิตที่ผูกพันกับเพลงพื้นบ้านมาอย่างยาวนาน เนื้อหาบทเพลงเกี่ยวกับการละเล่นของเด็ก มีคำร้องและทำนองรวมทั้งสิ้น 14 วลี ดังนี้

“อีโรย อีโรย มาเล่นโปรยทราย เล่นควายลากเชือก พ่อเราเรียก แม่เราเรียก
เร็นเราโหยกือไหน โหยเกะกะจิก โหยเกะกะเจ้า ขนาสองเสา หลังคาสองตับ ระดับ
สองข้าง ประตุควานข้าง จิต่อระแงง ระแงงไหนเฮย ระแงงต๋อไก่อ่ ข้างมันไล่ไก่อ่ตกคู
พ่อไม่ดูแม่ไม่ดู สะดุดขี้หมู ล้มลงปากแตก สะดุดหญ้าแพรก แตกเสียเทียมเงา ไม่ใช่
การเรา การพ่อโตะกือเพรา มาเราไปคือหยอกคือแหยก พร้ามันแงก ไตตั้นทะเล
ลมมันพัด สะบัดใบเกว ลูกร้องเอเอ เจ้านุ้ยโลกใคร โลกบาวนายไกล เช่ควายโพ่ขาว
อีหลุบอีหลอน แวะขึ้นดอน ชนวัวชนควาย ชนนกหางลาย ชนควายหางดอก ขาวเรา
ออก ดอกไม้เรบาบาน กะสารเรบาบา ดำแม่นกกระโปรง”

จากบทเพลงเล่นควายลากเชือกของนางนุ้ย ตำกระเด็น นำมาถอดเสียงและบันทึกโน้ต ได้ดังนี้

วสีที่ 1 ดี ไรย ดี ไรย มา เล่น ไปรย หราย เล่น ความ ลาก เชือก ฟล เรา เรียม

วสีที่ 2

3 วสีที่ 3 แม่ เรา เรียม เร็น เรา อยู่ ก้อ โหน อยู่ เกาะ กะ จิก อยู่ เกาะ กะ เจ้า ข-นำ สอง เส้า หลั่ง คา

วสีที่ 4

6 วสีที่ 5 สอง-คัม ระ คัม สอง-ข้าง ประ ดู ความ ข้าง 3 ต่อระ เนง ระ เนง โหน เฮย ระ เนง ต่อโก ข้าง

วสีที่ 6

9 วสีที่ 7 มัน ไส โก ตก ดู ฟล ไม่ ดู แม่ ไม่ ดู สะ ดูด ชี หนู ส้ม ลง ปาก แดง สะ

วสีที่ 8

12 วสีที่ 9 ดุด หล่า แพรก แดง เสียม เจา ไม่ ไซ การ เรา การ ฟล ไค้ ก้อ เพรา

วสีที่ 10

14 วสีที่ 11 มา เรา ไป คือ หยอก คือ ยก พร้าว มัน แงก ไค้ ดั้น ทะ เล ลม มัน พัด สะ บัด ไบ เกว

วสีที่ 12

17 วสีที่ 13 ลูก ร้องเอ เอ เจ้า ฟูย ลูก ใคร ลูก ปาว นาย ไกร ชี ความ ฟูขาว อี หลบ อี หลอน แวะ ขึ้น

วสีที่ 14

20 วสีที่ 14 ดอน ชน วิว ชน ความ ชน นก หาง ลาย ชน ความ หาง ดอก

22 ขาว เรา งอก ดอก ไป เรา นาน กะ สาร เรา มา ดำ แม่ นก กระ โพรง

ภาพที่ 2. โน้ตเพลงเล่นควายลากเชือก

(ที่มา: สุภาพร นิมหนู)

สรุปผลการวิเคราะห์บทเพลงเล่นควายลากเชือก โดยนางนุ้ย ดำกระเด็น
ได้ดังนี้

1. จังหวะหลักที่พบในเพลงเล่นควายลากเชือก มีลักษณะคล้ายร้ายยาว ลักษณะเนื้อร้องจะคล้องจองไปเรื่อย ๆ เพลงเล่นควายลากเชือกมีจังหวะหลักคล้ายกับเพลงรีรีข้าวสาร¹ แต่บทเพลงควายลากเชือกจะมีความยาวกว่า

2. กลุ่มเสียงพบในเพลงเล่นควายลากเชือก เป็นกลุ่มโน้ต 3 ตัว ประกอบด้วย โน้ตเสียง Gb Ab Bb มีทำนองเข้าไปมาตลอดจนจบเพลง มักเริ่มต้นวลีด้วยโน้ตเสียง Bb รองลงมาคือ โน้ตเสียง Ab และโน้ตเสียง Gb มักจบวลีด้วยโน้ตเสียง Bb ดังนั้น โน้ตเสียง Bb จึงเป็นเสียงหลัก (Tonic) ของเพลงเล่นควายลากเชือก

3. การเคลื่อนที่ของทำนอง (Melodic Motion) เพลงเล่นควายลากเชือก มีเพียง 3 เสียงโน้ต คือ Gb Ab Bb ในแต่ละเสียงโน้ตมีช่วงเสียงห่างกัน 1 เสียงเต็ม การเคลื่อนที่ของทำนองจึงเป็นการเคลื่อนแบบตามขั้น ดังนี้ (1) การเคลื่อนที่ขึ้น-ลงแบบขั้นคู่ 2 ระหว่างโน้ตเสียง Bb กับ โน้ตเสียง Ab, โน้ตเสียง Gb กับ โน้ตเสียง Ab (2) การเคลื่อนที่ขึ้น-ลงแบบขั้นคู่ 3 ระหว่างโน้ตเสียง Bb กับโน้ต Gb

4. การเชื่อมต่อของทำนอง (Transition) พบการเชื่อมต่อทำนองในแต่ละวลี ดังนี้ (1) เชื่อมต่อแบบขั้นคู่ 3 คือโน้ตเสียง Gb ลงไปยังโน้ตเสียง Bb (2) การซ้ำโน้ตเสียงเดิม คือโน้ตเสียง Bb และมักเริ่มต้นวลีด้วยโน้ตเสียง Bb และจบวลีด้วยโน้ตเสียง Bb

5. อัตราความเร็ว (Tempo) บทเพลงเล่นควายลากเชือก มีอัตราเร็วปานกลาง (ความเร็วเท่ากับ 60) แต่มีจำนวนพยางค์ในแต่ละวลีมากกว่าเพลงกล่อมเด็กในพื้นที่อื่นๆ ไม่พบการหน่วงจังหวะและการลากเสียง

6. ความสัมพันธ์ระหว่างคำร้องและทำนอง เป็นแบบ Syllabic คือ 1 คำร้องต่อ 1 เสียงโน้ต ใน 1 วรรคประกอบด้วย 8-16 พยางค์ มีลักษณะคำร้องคล้ายการถามตอบ โครงสร้างทำนองเป็นแบบสลับระหว่างวลีสั้น 8-11 พยางค์ และวลียาว 11-16 พยางค์

7. รูปแบบการขับร้อง ในเพลงเล่นควายลากเชือกพบการลากเสียงในพยางค์สุดท้ายของวลี บทเพลงของนางนุ้ย ดำกระเด็น เป็นการเปล่งเสียงร้องด้วย

¹ รีรีข้าวสาร คือ การละเล่นของเด็กสมัยก่อน มีเนื้อเพลงว่า “รีรี ข้าวสาร สองขนาน ข้าวเปลือก เลือกกอง ไบลาน เก็บเบี้ย ได้ถุนร้าน ทานคน ข้างหลังไว้”

ความคล่องแคล่ว มีการแกว่งเสียง การลากเสียง ใช้คำว่า “เฮย” ช่วงเสียงอยู่ระดับเสียงกลาง (Middle Voice) และมีบางคำเป็นเสียงนาสิก (Nasals)

5.3 เพลงกินกือเหนียวกับกล้วย โดยนางแดง จันทรสีบ

ตำบลเจ๊ะเห อำเภอตากใบ จังหวัดนราธิวาส

จากการเก็บข้อมูลภาคสนาม บทเพลงกล่อมเด็กพื้นที่ตำบลเจ๊ะเห อำเภอตากใบ จังหวัดนราธิวาส ผู้วิจัยพบว่า มีแม่เพลงเพียง 1 คน คือ นางแดง จันทรสีบ อายุ 83 ปี อาศัยอยู่ในบริเวณวัดบางน้อย มีอาชีพชาวสวน แตกต่างกับตำบลพร่อนที่ยังมีแม่เพลงจำนวนมาก บทเพลงที่นำมาวิเคราะห์ ชื่อ “กินกือเหนียวกับกล้วย” เนื้อหาบทเพลงเกี่ยวกับคุ้มครองและการแต่งงาน มีเนื้อร้องและทำนองรวม ทั้งสิ้น 12 วลี ดังนี้

“เปล เปล ใครช่างเวมาเวแข่งกัน เวไม่ทันยังวันหนึ่งเหลย เกยกือใดเกยขึ้น
ไป กินน้ำกินในกินหมากกินพลู พบเจ้าดำดู่พ่อมาจิไหน พ่อมาจิเกลี้ยง เกลี้ยงไหน
เฮยเกลี้ยงกำแพง อีโสมหน้าแดงแดงฝักกือเตาะ แม่เงาะต้มถั่ว หม่อมันรั่วไฟมันดับ
เปา เปา เปา ต้มไข่เต่าให้น้องเรากินทอดกือถินให้น้องเราแล เซอผ้าแพรให้น้องเรา
ห่ม เซอกือหนมให้น้องเรากิน เซอยายอินทรให้นั่งเขยไต้ เซอยายอายให้นั่งเย็บจาก
เซอคนยักษ์ล้างขี้หนูเรา กือดินแล่นเลา นกเขาดังหมอ อีกลับหากิน กือดินนั่งแล อีแซ
บันฝ้าย อียายทอดหูก อีเหว่าไม่โลก อีกาแกงเลี้ยง จิตจิตเจี้ยวเจี้ยว กินกือเหนียวกับ
กล้วย”

จากบทเพลงกล่อมเด็กกินกือเหนียวกับกล้วยของนางแดง จันทรสีบ นำมาถอดเสียงและบันทึกโน้ต ได้ดังนี้

เกริ่นนำ วลีที่ 1
อ้อ อ้อ อ้อ... อ้อ อ้อ อ้อ... อ้อ อ้อ อ้อ... เปล เปล ใคร ช่าง เว มา

5 วลีที่ 2
เว ช่าง กัน เว ไม่ หัน ยัง วัน หนึ่ง เหลย เกย ก้อ ใด เกย ขึ้น ไป กัน น้า กัน ใน กัน

8 วลีที่ 3 วลีที่ 4
หมา กิน พลุ พบ เจ้า ต้า ตู พ่อ มา จิ โหน พ่อ มา จิ เกลี้ยง เกลี้ยง โหน เฮย เกลี้ยง ก้า

11 วลีที่ 5 วลีที่ 6
แพง ฮี โสม หน้าแดง แพง ผัก กือ เตาะ แม่ เจาะ ต้ม ถั่ว หม้อ มัน รั่ว ไฟ มัน ดับ เปา

14 วลีที่ 7
เปา เปา ต้ม ไข่ เต่า ไข่ น่อง เรา กัน ทอด กือ สิ้น ไข่ น่อง เรา แล ชื้อ ผ่า แพร ไข่

17 วลีที่ 8 วลีที่ 9
น่อง เรา หม ชื้อ กือ หม ไข่ น่อง เรา กัน ชื้อ ยาย อัน ไข่ ชั่ง เขียว ได้ ชื้อ ยาย หางย ไข่

20 วลีที่ 10
นัง เย็น จักร ชื้อ คน ยักข์ ล้าง ชื้อ นู เรา กือ ดิน แล่น เลา ฮี กรับ หากัน กือ ดิน นัง แล ฮี

23 วลีที่ 11
แช บั้น ผ้าย ฮี ยาย ทอ หูก ฮี เหว่า ไต้ ลูก ฮี กา แกลง เลี้ยง

25 วลีที่ 12
จิด จิด เจียว เจียว กัน กือ เพียว กัน กล้วย

ภาพที่ 3. โน้ตเพลงกินกือเหนียวกับกล้วย (ที่มา: สุภาพร จิมหนู)

สรุปผลการวิเคราะห์บทเพลงกินกือเหนียวกับกล้วย โดยนางแดง จันทรสีบ
ได้ดังนี้

1. ฉันทลักษณ์ที่พบในเพลงกินกือเหนียวกับกล้วย มีลักษณะแบบร่ายยาว
ลักษณะคำร้องเน้นคล้องจองเป็นสำคัญ ไม่บังคับการสัมผัสคำ คือ คำสุดท้ายของ

วรรคหน้าจะสัมผัสกับคำใดก็ได้ในวรรคหลัง มีฉันทลักษณ์คล้ายกับเพลงเล่นควายลากเชือกของนางนุ้ย ตำกระเด็น

2. กลุ่มเสียงพบในเพลงกล่อมเด็กกินกือเหนียวกับกล้วย มีโน้ตเสียง D F G A มักขึ้นต้นวลีด้วยโน้ตเสียง A และจบวลีด้วยโน้ตเสียง A ดังนั้น โน้ตเสียง A จึงเป็นโน้ตเสียงหลักของเพลง

3. การเคลื่อนที่ของทำนอง (Melodic Motion) ของเพลงมีเสียงโน้ตที่ใกล้เคียงกับโมดออเรียน (Dorian Mode) ประกอบด้วยโน้ตเสียง D F G A จึงมีการเคลื่อนที่ของทำนองดังนี้ (1) การเคลื่อนที่ขึ้น-ลงแบบขั้นคู่ 2 ระหว่างโน้ตเสียง A กับโน้ตเสียง G, โน้ตเสียง G กับโน้ตเสียง F (2) การเคลื่อนที่ขึ้น-ลงแบบขั้นคู่ 3 ระหว่างโน้ตเสียง F กับโน้ตเสียง D (3) การเคลื่อนที่ขึ้น-ลงแบบขั้นคู่ 4 ระหว่างโน้ตเสียง D กับโน้ตเสียง G และ (4) การเคลื่อนที่ขึ้น-ลงแบบขั้นคู่ 5 ระหว่างโน้ตเสียง D กับโน้ตเสียง A สรุปได้ว่า การเคลื่อนที่ของทำนองในเพลงกินกือเหนียวกับกล้วย มีทั้งการเคลื่อนที่แบบตามขั้นและแบบข้ามขั้น

4. การเชื่อมต่อของทำนอง (Transition) พบการเชื่อมต่อทำนองในแต่ละวลีดังนี้ (1) การซ้ำโน้ตเสียงเดิม คือโน้ตเสียง A (2) การเชื่อมต่อแบบขั้นคู่ 2 คือ โน้ตเสียง F ขึ้นไปยังโน้ตเสียง G (3) การเชื่อมต่อแบบขั้นคู่ 3 คือโน้ตเสียง F ลงไปยังโน้ตเสียง D, โน้ตเสียง A ลงไปยังโน้ตเสียง F, โน้ตเสียง F ขึ้นไปยังโน้ตเสียง A (4) การเชื่อมต่อแบบขั้นคู่ 5 คือ โน้ตเสียง A ลงไปยังโน้ตเสียง D บทเพลงนี้มักเริ่มต้นวลีด้วยโน้ตเสียง A และจบวลีด้วยโน้ตเสียง A

5. อัตราความเร็ว (Tempo) เพลงกินกือเหนียวกับกล้วย มีอัตราเร็วปานกลาง (ความเร็วเท่ากับ 60) วลีเกริ่นนำมีจังหวะที่ค่อนข้างช้า เพราะเป็นการเอื้อนเสียง แต่เมื่อเริ่มวลีที่ 1 จังหวะเริ่มมีความคงที่ และค่อยๆ เร็วขึ้นจนจบบทเพลง

6. รูปแบบการขับร้องเพลงกินกือเหนียวกับกล้วย ในวลีเกริ่นนำ พบการเอื้อนเสียงและลากเสียงใช้คำว่า “อือ” ขณะที่ลากเสียงก็มีแกว่งเสียงผสมด้วยช่วงเสียงอยู่ระดับเสียงกลาง (Middle Voice)

5.4 เพลงเปลเปล มาเวแข่งกัน โดยนางหลาน สว่างวงศ์

เขตตุมปัต รัฐกลันตัน ประเทศมาเลเซีย

จากการเก็บข้อมูลภาคสนาม ณ เขตตุมปัต รัฐกลันตัน ประเทศมาเลเซีย พบว่า แม่เพลงที่ยังจดจำบทเพลงกล่อมเด็กสำเนียงเจ๊ะเหได้นั้นมีเพียงจำนวนน้อย ผู้วิจัยจึงเลือกวิเคราะห์บทเพลงของนางหลาน สว่างวงศ์ แม่เพลงซึ่งมีอายุ 87 ปี ยังสามารถจดจำและถ่ายทอดเพลงกล่อมเด็กเจ๊ะเหได้เป็นอย่างดี ประกอบกับบทเพลงมีทำนองและคำร้องสมบูรณ์ ผู้วิจัยจึงเลือกวิเคราะห์เพลงเปลเปล มาเวแข่งกันของนางหลาน สว่างวงศ์ มีเนื้อหาเกี่ยวกับการสอนเด็กให้ปฏิบัติตนถูกต้องตามประเพณี ค่านิยมของสังคม มีเนื้อร้องและทำนองรวมทั้งสิ้น 12 วลี ดังนี้

“เปล เปล กือเวแข่งกัน กือเวไม่ทันยังวันหนึ่งเหลย เกยกือใดเกยไม่ไป ลูกสาวของใครลูกสาวของแม่ อยู่จนแก่ไม่ใครมาถาม ลูกสาวไม่งาม จะเอะจะเอย จะไปหาใครจะไปหากลึงค์ ได้ใช้ทุกสิ่งทั้งเสื่อทั้งแหวน ยังเงินห้าแผ่นจิสัฟพันทอง ในใจไม่ต้องซุงซิงกับกลึงค์ จิเอาผ้ามาใช้ใส่ลูกเสื้อใหญ่ ใส่สายคล้องคอห่มผ้าปิ่นปอ ไปต่อปลาแขก หวีผมแฉกตัดดอกกระทุ้มแก้มสะหลุม หาไม้พินสะเม็ด เทียวเย็ดลูกกือดง เทียวเซซังไปยั้งปาหลอกกือแหรก ได้พ่อจิ้นแก่พ่อแม่อีกหาไม่ เวลาพุงใหญ่มาฝายพ่อแม่มากแตกไม่แลเพื่อนบ้านอยู่กิน น้ำตารินรินไปอยู่โคกตา พี่น้องของคาเป็นประสาจีน”

จากบทเพลงกล่อมเด็กเพลงเปลเปล มาเวแข่งกันของนางหลาน สว่างวงศ์ นำมาถอดเสียงและบันทึกโน้ต ได้ดังนี้

วีสที่ 1 วีสที่ 2

เปเล เปเล ก็ เว แข่ง กัน ก็ เว ไม่ หัน ยัง วันหนึ่ง เหลย เกย ก็ โด เกย ไม่ ไป ลูก

4

วีสที่ 3

สาว ของ ใคร ลูกสาว ของ แม่ อยู่จนแก่ ไม่ ใคร มา กาม ลูกสาว ไม่ งาม จ๊ะ เอ

7

วีสที่ 4 วีสที่ 5

จ๊ะ เอย จะ ไป หา ใคร จะ ไป หา ก-ลึงค์ ได้ ไข่ทุกสิ่ง ทั้ง เลือ ทั้ง หวน ยัง เงิน ห่า แผ่น

10

วีสที่ 6

จี ใส่ พัน ทอง ใน ใจ ไม่ ต้อง ชุง ชิง กับ ก-ลึงค์ จี เอา ผ่า มา ไข่

12

ใส่ ลูก เลือ ใหญ่ ใส่ สาย คล่อง คอ

13

วีสที่ 7

ห่ม ผ่า ขึ้น ป่อ ไป ต่อ ปลา แหวก หรื ผม แจก ตัด ดอก กระ ทุม

15

วีสที่ 8

แก้ม สะ หลม หว ไม่ พัน สะ เม็ด เทียว เบ็ด ลูก ก็ ดึง เทียว เซ ชิง

17

วีสที่ 9

ไป ยัง ป่า หลอ ก็ แหะได้ พ่อ จิน แก พ่อ แม่ ก็ หา ไม่ เว ลา พง ไหล

19

วีสที่ 10 วีสที่ 11

มา ฝ่าย พ่อ แม่ ดา บอด ไม่ แล เพื่อน บาน อยู่ กิน น้ำ ดา ริน

21

วีสที่ 12

ริน ไป อยู่ โดก ดา ฟี ปอง ของ ดา เป็น ประ สา จิน

ภาพที่ 4. โน้ตเพลงเปเลเปเล มาเวแข่งกัน
(ที่มา: สุภาพร นิมหนู)

สรุปผลการวิเคราะห์เพลงเปเลเปเล มาเวแข่งกัน โดยนางหลาน สว่างวงศ์ ได้
ดังนี้

1. ฉันทลักษณ์ที่พบในเพลงเปเลเปเล มาเวแข่งกัน ลักษณะคล้ายร้อยยาว คือคำสุดท้ายของวรรคหน้าจะสัมผัสกับคำใดก็ได้ในวรรคหลัง จากการเก็บข้อมูล พบว่า แม่เพลงในเขตตุมบัตจะขึ้นต้นเพลงด้วย “เปเลเปเล มาเวแข่งกัน” เพลงกล่อม เด็กทุกหมู่บ้านจะมีฉันทลักษณ์คล้ายร้อยยาว

2. กลุ่มเสียงที่พบในเพลงกล่อมเด็กเปเลเปเล มาเวแข่งกัน มีโน้ตเสียง D F G A มักขึ้นต้นวลีด้วยโน้ตเสียง A และจบวลีด้วยโน้ตเสียง A ดังนั้นโน้ตเสียง A จึงเป็นเสียงหลักของเพลงเปเลเปเล มาเวแข่งกัน

3. การเคลื่อนที่ของทำนอง (Melodic Motion) เพลงเปเลเปเล มาเวแข่งกัน ประกอบด้วยโน้ตเสียง D F G A จึงมีการเคลื่อนที่ของทำนอง ดังนี้ (1) การเคลื่อนที่ขึ้น-ลงแบบขั้นคู่ 2 ระหว่างโน้ตเสียง F และ โน้ตเสียง G, โน้ตเสียง G กับ โน้ตเสียง A (2) การเคลื่อนที่ขึ้น-ลงแบบขั้นคู่ 3 ระหว่างโน้ตเสียง A กับโน้ตเสียง F (3) การเคลื่อนที่ขึ้น-ลงแบบขั้นคู่ 4 ระหว่างโน้ตเสียง D กับโน้ตเสียง G (4) การเคลื่อนที่ขึ้น-ลงแบบขั้นคู่ 5 ระหว่างโน้ตเสียง A กับโน้ตเสียง D

4. การเชื่อมต่อของทำนอง (Transition) เพลงเปเลเปเล มาเวแข่งกัน พบการเชื่อมต่อของทำนองดังนี้ (1) การซ้ำโน้ตเสียงเดิม คือโน้ตเสียง A (2) การเชื่อมต่อแบบขั้นคู่ 3 คือโน้ตเสียง F ลงไปยังโน้ตเสียง A มักเริ่มต้นวลีด้วยโน้ตเสียง A และจบวลีด้วยโน้ตเสียง A

5. อัตราความเร็ว (Tempo) บทเพลงกล่อมเด็กของนางหลาน สว่างวงศ์ มีอัตราความเร็วปานกลาง (ความเร็วเท่ากับ 70) มีจำนวนพยางค์ในแต่ละวลีมากกว่าเพลงกล่อมเด็กในพื้นที่อื่นๆ ไม่พบการหน่วงจังหวะหรือการลากเสียง

6. ความสัมพันธ์ระหว่างคำร้องและทำนอง เป็นแบบ Syllabic คือ 1 คำร้อง ต่อ 1 เสียงโน้ต โครงสร้างของทำนองเป็นกลุ่มวลี มีจำนวนพยางค์ 8-16 พยางค์

7. รูปแบบการขับร้องในเพลงเปเลเปเล มาเวแข่งกัน ไม่พบการลากเสียง การเอื้อนเสียง พบเพียงการแกว่งเสียง แม้เพลงมีท่วงทำนองในการขับร้องอย่างคล่องแคล่ว โดยช่วงเสียงอยู่ในระดับเสียงกลาง (Middle Voice)

6. สรุป

ฉันทลักษณ์ของเพลงกล่อมเด็กสำเนียงเงาะเห (ตากใบ-ตุ้มปัต) เป็นเพลงท่อนเดียว มีฉันทลักษณ์คล้ายรายยาวและกาพย์ยานี ลักษณะการร้องเป็นแบบ 1 คำร้อง ต่อ 1 เสียงโน้ต ทำนองเพลงประกอบด้วย 3-4 เสียงโน้ต มีอัตราความเร็ว

จังหวัดปานกลาง กลุ่มเสียงที่พบมี 2 กลุ่มคือ 1) กลุ่มโน้ต 3 เสียง คือ Bb Gb Ab และ C Eb F และ 2) กลุ่มโน้ต 4 เสียงคือ D F G A บทเพลงที่ได้จากเก็บข้อมูลภาคสนาม 39 เพลง สามารถแบ่งหมวดหมู่ได้ตามเนื้อหาคำร้อง ออกเป็น 6 หมวด ได้แก่ (1) สะท้อนภาพวิถีชีวิตและค่านิยมในสังคม (2) การเกี้ยวพาราสี (3) ปรีศนาทนายคำเพื่อความสนุกสนาน (4) การตัดพ้อต่อว่า (5) ความชื่นชมในธรรมชาติ และ (6) ความเชื่อ ประเพณีและศิลปวัฒนธรรม

7. ข้อเสนอแนะ

เนื่องด้วยเพลงกล่อมเด็กของกลุ่มชาติพันธุ์เจ๊ะหมีมีการกระจายตัวตามพื้นที่อำเภอตากใบและเขตตมบัต รัฐกลันตัน ประเทศมาเลเซีย ควรมีการศึกษาและเก็บข้อมูลเพลงร้องพื้นบ้านประเภทอื่นในพื้นที่ ขณะเดียวกันควรมีการจัดทำแหล่งข้อมูลพ้องเพลงแม่เพลงพื้นบ้านในชุมชนที่ใช้ภาษาเจ๊ะหมี และควรให้ความสำคัญกับการถ่ายทอดองค์ความรู้เรื่องเพลงกล่อมเด็กและเพลงพื้นบ้านประเภทต่างๆ โดยชุมชนและหน่วยงานภาครัฐในพื้นที่ เพื่อเป็นการแสดงถึงอัตลักษณ์ของท้องถิ่นและการอนุรักษ์ภาษาได้สำเนียงเจ๊ะหมี ซึ่งนับวันเริ่มเลือนหายไปจากสังคม

รายการอ้างอิง

- กรมส่งเสริมวัฒนธรรม กระทรวงวัฒนธรรม. (2556). *มรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมของชาติ*. กรมส่งเสริมวัฒนธรรม กระทรวงวัฒนธรรม.
- คำแก้ว พวงแก้ว. (2560, 7 มีนาคม). บ้านทรายขาว ตำบลไพรวัน อำเภอตากใบ จังหวัดนราธิวาส. [บทสัมภาษณ์].
- แดง จันทรสีบ. (2560, 7 มีนาคม). บ้านวัดบางน้อย ตำบลเจ๊ะหมี อำเภอตากใบ จังหวัดนราธิวาส. [บทสัมภาษณ์].
- ธารงศักดิ์ อายุวัฒน์. (2517). *ไทยในมาเลเซีย*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์การศาสนา.

- นัย ดำกระเด็น. (2560, 7 มีนาคม). บ้านปลักช้าง ตำบลพร่อน อำเภอดงบัง
จังหวัดนครราชสีมา. [บทสัมภาษณ์].
- พูนพิศ อมาตยกุล. (2529). *ดนตรีวิจิตร: ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับดนตรีไทย
เพื่อความชื่นชม* (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพฯ: รัชศิลป์.
- เยาวเรศ สิริเกียรติ. (2521). *เพลงกล่อมเด็กของไทย* (วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต
สาขาภาษาไทย). มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, กรุงเทพฯ.
- วันเนาว์ ยูเด็น. (2525). *เพลงชาनोंง*. กรุงเทพฯ: ไทยวัฒนาพานิช.
- วิมลพรรณ ปิตร์วัชชัย. (2550). *เมื่อฟ้าหม่นเจดีย์หักที่ปักษ์ใต้*. กรุงเทพฯ: สถาบันอิศรา
สมาคมนักข่าววิทยุและโทรทัศน์ไทย.
- หลาน สว่างวงศ์. (2560, 11 มีนาคม). บ้านนกอี๊ด เขตตมบัต รัฐกลันตัน ประเทศมาเลเซีย.
[บทสัมภาษณ์].